

TARVO VAARMETS

MAAKOOLI
RAHAVÕLUR

SEIKLUSLUGU ETTEVÕTLUSEST
JA INVESTEERIMISEST

Toimetaja Johanna Unt
Keeletoimetaja Helen Noormägi
Kaanekujundus ja illustratsioonid Meelis Krošetskin
Küljendus Erje Hakman

© Tarvo Vaarmets ja kirjastus Argo, 2026
www.argokirjastus.ee

ISBN 978-9908-61-039-9
Trükitud trükikojas Print Best

*Mu elu, mu pojad, Rait ja Ranno,
hoidke sõpru ja uudishimu, ikka ja alati.*

Sisukord

Vahetame kooli lehmade vastu	9
Külakiik, lavka ja poiss kuivatatud kalaga	13
Ralf räägib imelikku juttu	19
Kohtume kohutava ussilinnuga	25
Külaskäik Ralfi onu juurde	30
Lambatrikk ja vanaisa õpetus	35
Meie elu esimene investeering	38
Kogume rahatarkust	43
Hakkame ornitoloogideks	47
Metsaelu täies hiilguses	51
Üksik uitaja ja kamp noorukeid	55
Ussilinnu tagasitulek	58
Avastame, et raha vedeleb isegi maas	62
Vanaema annab veel ühe äriidee	68
Vihitleme vägevalt ja arutame sõstramõtet	72
Marjaäri saab hoo sisse	76
Sajandi sündmus teeb meid kuulsaks	81
Iseliikuv külgkorv ja rahaküsimused	87
Analüüsime aktsiaid	94
Vanad asjad ja uued õppetunnid	99
Peame äriplaani	104
Tagasi linnas ja tagasi koolis	109

Ralf tuleb meie kooli õpetama.....	113
Asutame investeerimisklubi	119
Jõuluõhtu üllatuste sadu	123
Kärsatatud särjepõis ja onu Kevin miljon.....	130
Sõpradega koos on kõik võimalik	134
Tänu sõnad	139
Rahavõlurite õppetunnid	140
Töölehed	141

Vahetame kooli lehmade vastu

Kogu see töö – õppimine, tunnikontrollid, kontrolltööd ja kõik muu – sellega oli praeguseks kõik. Nägin ise nii palju vaeva, aga ema ja isa tuletasid ikkagi meelde, et ma õpetajat ka tänaksin. Hea meelega ütlesin talle tegelikult „aitäh“, juba sellegi eest, et ta igasuguste ülesannetega pausi sisse tegi.

Meil on klassijuhatajaga vedanud. Ta on igati tore ja naerab palju. Küsib üsna tihti, kuidas mul läheb või kas mul on mingeid muresid, ning aitab alati, kui seda vaja on. Jah, eks ka selle eest tahtsin teda tänada.

„Aitäh, õpetaja!“

„Oi kui armas, Henri, ja nii ilusad lilled,“ vastas tema naeratuse ja sooja kallistusega.

Õpetaja soovis veel ilusat vaheaega ja ütles, et ootab mind sügisel kooli tagasi. Õnneks ei tähendanud see aga midagi, sest septembrini oli ju terve maailmatäis aega.

Väiksemana tundus mulle, et suvi kestab vähemalt aastajagu. Ma ei saanud siis üldse aru, kui palju veel lasteaia või kooli alguseni on aega jäänud. Või miks üldse nii on tehtud, et vahepeal on kool ja vahepeal on puhkus. Eks ma nüüd, vanemana, mõistan juba paremini.

Tundub, et mul on natuke vaja ikkagi veel juurde õppida, sest päris kõike ma ju ei tea. Näiteks ei mõista ma veel täpselt, kui suur see universum ikkagi on, kas see kusagil lõppeb? Ma ei saa ka aru, kuidas elekter täpselt töötab. Millest ja kuidas seda tehakse? Aga ma saan seda kõike teada, kui koolis edasi käin.

Et õppimine liialt ära ei väsitaks, on aga vaja vahepeal korralikult puhata ja sõpradega aega veeta. Üht ja sama asja ei taha ju keegi lõpmatult teha.

Olgu, nüüd, kus kool sai läbi, oli ikkagi veidi kahju ka. Kõik tunnid ei olegi ju nii igavad. Mõni on isegi põnev. Näiteks loodusõpetus. Eriti huvitavad olid sel aastal need tunnid, kus õpetaja selgitas vee-elustikku ehk kuidas kalad vee all hingavad ja liiguvad ning miks mõnele taimele meeldib just vees kasvada. Sellistele veetaimedele on isegi eraldi nimi välja mõeldud – hüdrofüüdid. Kui paljud taimed ei saa vee sees kasvada, siis hüdrofüütidele meeldib vesi väga – mida rohkem seda nende ümber on, seda parem.

Matemaatika on ka enam-vähem ja aeg-ajalt juhtub isegi nendes kõige igavamates tundides põnevamaid teemasid sisse. Ema räägib, et kõik tunnid ei peagi võrdselt meeldima. Tema sõnul on see täiesti normaalne, et mõni teema huvitab rohkem ja mõni vähem. Isa küll ütleb, et neid vähem huvitavaid asju on ka ikkagi kasulik teada. Ema on isaga üldiselt nõus ja mina mõnikord ka. Huvitavamate asjade kohta loen ja uurin lihtsalt ise juurde.

Teinekord ei suuda ma isegi otsustada, kas teema on igav või põnev. Ma kahtlustan, et mõni õpetaja selgitab ja räägib lihtsalt nii hästi, et hoopis see muudab need igavad teemad talutavaks või isegi põnevaks.

Tundides istumise ning igasugu kontrolltööde ja koduste ülesannete vahele jääb aga aeg, kui saab klassikaaslastega koos olla ja midagi lõbusat teha. Näiteks ühel päeval palus liikumisõpetaja meid pööningle palle tooma. Seal nägime vana lauatenнисelauda vedelemas. Märkide järgi otsustades olid tuvid meist küll juba ette jõudnud ja laua kasutusse võtnud, aga siiski mitte pinksi mängimiseks.

Juba enne pööningul käiku olime vahetundide ajal vanad vene keele õpikud õpetajalaua keskele telkidena kokku ladunud ja nii endale ise pinksilaua ehitanud. Reketiteks olid meil esialgu aga maha-kandmisele määratud keemiaõpikud. Kui üks klassivend siis päris reketiga kooli ilmus, sai ka meie keemiahuvi kiire lõpu. Ta tegi ju „keemikutele“ kohe tuule alla. Järgmisel päeval olidki õiged reketid, nagu võluvael, kõigil olemas. Õpikud rändasid aga tagasi raamatukogu ukse taha riiulisse. Saime selgeks, et pinksi mängimisel keemiast siiski kasu pole.

Kui õpetajad oleksid seda raamatutega mängimist näinud, ei oleks see neile arvatavasti meeldinud. Mis siis, et raamatukogutädi ütles, et võime vanade raamatutega teha, mida tahame. Raamatukogutädi ilmselt küll ei uskunud, et õpikud on tegelikult transformerid ja need võivad ka reketiteks või pinksivõrguks muutuda.

„Raamatuid tuleb austada,“ räägivad õpetajad.

Aga võib-olla just see oligi põhjus, miks me saime loa päris võrguga päris lauatenнисelaua koridori üles panna. Eks õpetajad tahtsid, et raamatud jääks ikkagi õppimiseks – ja meie saaksime pinksi süüme-piinadeta taguda.

Sellistele asjadele mõeldes muutusin natuke kurvaks. Hakkasin kartma, et suvel ei juhtugi midagi põnevat. Sel aastal pidime veel õega päris kauaks Saaremaale vanaema ja vanaisa juurde minema. Maal on tore, aga mõnikord väga igav ka.

Vanaema oli juba ammu rääkinud, et külas elavad mõned lapsed. Seni polnud me aga ühtegi näinud, rääkimata tuttavaks saamisest. Pole ka ime – eelmistel suvedel olime Saaremaal ema ja isata olnud vaid mõne öö.

Päris kindlasti aga teadsin, et vanaema ja vanaisa juures on naljakad lehmad ja kadakad. Ühegi lehmaga, ka Saaremaa omaga, ei tule pinksi mängimisest kahjuks muidugi midagi välja. Ka siis ei tuleks, kui seal laud oleks. Täiesti kasutud need lehmad õnneks siiski ei ole. Nendega on päris lõbus tõtt vaadata.

Mul pole aga õnnestunud veel ühtki lehma võita. Nad teevad lihtsalt sohki. Kes saab tõsiseks jääda, kui lehm mälub kõige tõsisema jõllitamise ajal nii, et heinakõrred ripuvad suust välja nagu spagetid? Suu aga käib samal ajal vasakule-paremale, mitte üles-alla nagu normaalsel inimestel. Selle kõige juures on lehmil muidugi selline ilme, nagu ta ei saaks ise arugi, et sohki teeb. Tegelikult paistab ta näost välja, et ta ei saa isegi sellest aru, kui ta küla lahtised jõllitamise meistrivõistlused pika puuga kinni paneb. Parimal juhul mõtleb lehm arvatavasti ainult, mis õhtusöögiks on. Ja kõikide lehmadega on täpselt samamoodi!

Õnneks teadsin, et oma õe Heleniga saan ikka midagi koos teha. Mis siis, et ta oli alles üheksa ega saa alati aru, kui lähedate asjadega ma tavaliselt tegelen.

Külakiik, lavka ja poiss kuivatatud kalaga

Oo, pannkoogilõhn! Vanaema juba askeldas. Need krõbedate äärtega pannkoogid on nii head! Eriti meega ja mett on vanaema-vanaisa juures alati.

Läbi kardinate kumav valgus andis teada, et päike paistab. Mõnus ringutus ja uus päev võiski alata. Me olime umbes nädal aega juba maal olnud ning jõudnud nii mõndagi korda saata.

Ühel päeval käisime vanaisaga metsmaasikaid otsimas. Leidsimegi päris mitu kohta! Minu meelest on metsmaasikad isegi maitsvamad kui aiamaasikad. Pealegi on need väga tervislikud. Vanaisa rääkis, et metsmaasikates on palju rauda, mis teeb head verele ja nahale, ja kaltsiumi, mis muudab hambad ja luud tugevaks. C-vitamiini ka – seda ma mäletan koolist. Õpetaja ütles, et C-vitamiin hoiab haigused eemal ja aitab kevadväsimuse vastu. Õnneks oli aga suvi ja see tähendas, et kevadväsimuse pärast polnud tarvis muretseda.

Korjasime päris mitu kõrt magusaid metsmaasikaid täis. Võtsime väikese maasika kahe näpu vahele ja torkasime selle kõrre otsa. Ühele kõrrele mahtus neid vähemalt kolmkümmend. Kui Heleniga koos pärast koomikseid joonistasime, oli maasikaid mõnus süüa. Marjad värvisid paberi küll natuke punakaks, aga see tegi meie koomiksid isegi lõbusamaks.

Natuke oleme raamatuid ka lugenud. Ma leidsin vanaema-vanaisa raamaturiiulist ühe põneva seiklusjutu – „Aarete saar“. Eriti lahe, et sinna sisse oli minu isa nimi kirjutatud. Huvitav mõelda, et minu isa luges ka väiksenä seda sama raamatut. Ma isegi justkui mäletan, et isa on kapten Flinti aardekaardist kodus rääkinud. Sealtsamast raamatust see jutt siis pärinebki. Helenil oli aga kaasas üks „Harry Potteri“ lugu.

Paar päeva tagasi aitasime vanaemal ka peenralt umbrohtu välja kitkuda. Mõnda taimet oli päris raske koos juurtega mullast kätte saada ja mõnega pidi ettevaatlik olema, näiteks ohakaga.

Aa, meelde tuli! Pumpasime vanaisaga ju jalgratastel kummid ka täis ja ma ise õlitasin ketid ära. Meil on vanaema ja vanaisa juures oma jalgrattad. Tavaliselt seisavad need küll niisama ja sellepärast ongi neil iga suve alguses kummid tühjad. Üksi jäetud jalgrattad muutuvad justkui kurvaks. Nad lasevad kummidest õhu välja ja vajuvad kõssi. Vanaisa ütles, et rattakummid ei olegi tegelikult täiesti õhukindlad – pikapeale lekib õhk sealt välja. Ka külm ilm vähendab kummirõhku.

Igasugu muid asju olime küll juba teinud, aga lavkal oli meil siiani käimata. Sel samal ilusal suvepäeval kavatsesime koos vanaema ja Heleniga selle ka korda ajada. Lavka on muide kaubaauto, mille sisse on pood ehitatud. Natuke eemal alevikus on ka pood, aga see on jala minemiseks liiga kaugel. Lavkale saab aga lihtsasti mööda põlluäärt. Ühest kohast tuleb ainult paremale keerata ja ongi juba mõisaaed. Sinna lavka tulebki.

Vanaema ütleb ikka, et kessiku oo lavkapäev. „Kessiku“ tähendab Saaremaa keeles kolmapäeva ja „oo“ tähendab on. Eesti keeles kõlab vanaema lause seega lihtsalt nii: „Kolmapäev on lavkapäev“.

Saaremaa keel on üldse väga lõbus. Näiteks küsib vanaisa meid nähes peaaegu iga kord, kas me teame, mida tähendab „aa oo ää“. Küsimus meeldib talle väga, sest ta ise alati muheleb seda esitades. Nüüd me muidugi juba teame vastust, kuigi väiksemana arvasin, et vanaisa üritab sel viisil Heleniga juttu ajada. Helen siis veel ju rääkida ei osanud ja tema „jutt“ kõlaski üsna samamood nagu see „aa oo ää“. Tegelikult tähendab see „aa oo ää“ hoopis „aja hobune ära“. Praegu ei räägi vist isegi saarlased enam nii. Ma ei ole igatahes siin külas ühtki hobust näinud. Lehmi saab siin aga küll ära ajada. Ainult siis peaks ütlema vist midagi sellist: „Aa visse ää“.

Lavkale minnakse ikka tükk aega varem. See on maal reegel. Eelmisel suvel käisime vanaemaga kaks korda lavkal, sellepärast ongi see reegel mulle tuttav. Mäletan, et mõlemal korral ostis vanaema

meile kommi ja meekooki. Aga seda ma ausalt öeldes ei teagi, kas lavkal käiakse rohkem ostmise või jutuajamise pärast. Igatahes istuvad vanemad inimesed mõisaaeda jõudes kohe pingile ja hakkavad omavahel rääkima. Vanaema ütleb, et nii saab ta põhilised uudised teada. Minu meelest võiks neid uudiseid ka telekast vaadata, aga ilmselt räägitakse lavkat oodates siis teistsuguseid uudiseid.

Vanaema istus pingile ja hakkas pläkutama, nagu vanaisa ütleb. Meie Heleniga läksime aga külakiigele. Selle suure kiigega on väga lõbus kiikuda. Hoogu on küll natuke raskem teha kui väikeste linna-kiikedega.

Kui me olime mõne aja kiikunud ja hea hoo sisse saanud, nägime, et üks heledate juustega poiss tuli ka lavkale. Ta paistis umbes sama vana nagu Helen. Aga tema ei tulnud vanaemaga, vaid arvatavasti hoopis koos emaga.

„Kas sa nägid, et üks poiss tuli ka lavkale?“ küsis Helen ja kükitas, sest just nii külakiigel hoogu tehakse.

„Nägin küll.“

„Kas kutsume tema ka kiikuma?“

„Aga meil on ju hoog sees.“

„Laseme lihtsalt seisma jääda ja pärast on kolmekesi juba lihtsam uut hoogu teha,“ arvas Helen.

Nii istusimegi kiigele maha ja lasime hool seisma jääda.

Läksime vanaema juurde ja uurisime, millal lavka tuleb. Vanaema ei pannud suures jutuhoos esialgu meie küsimust tähelegi. Teistkordsele küsimisele vastas lõpuks, et võime rahulikult edasi kiikuda.

„Näete, Mäe poiss tuli ka oma emaga, kutsuge tema ka kampa,“ soovitas vanaema, kuigi plaanisime seda niikuinii teha.

„Tere! Kas sa kiikuma tahad tulla?“ pöördus mu õde poisi poole.

„Mine julgelt, Ralf. Lavkani on veel aega ja sulle ju meeldib kiikuda,“ utsitas poisi ema.

Nii saimegi teada, et tema nimi on Ralf. Ma ei tunne ühtegi teist poissi, kellel selline nimi oleks.

„Hea küll, lähme!“ sõnas Ralf ja tuli meiega koos kiigele.

Alles nüüd märkasin, et tema lühikeste pükste taskust paistis kala pea. See oli tore ja naljakas – miks peaks kellelgi kala taskus olema?

Ühes raamatus kandis poiss küll oma head sõpra, mängukoera taskus, aga päris kala? Seda ma polnud enne kuulnud. Pulgakommist saaksin ma ka paremini aru.

Leppisime kokku, et Ralf läheb Heleniga ühele ja mina üksinda teisele poole. Kiige peal on tähtis, et raskus oleks mõlemal pool võimalikult sarnane. Siis ei tõuse üks pool liiga kõrgele ja teine ei jää liiga madalale. Kuna mina kaalun kõige rohkem, siis jäingi ühele poole üksinda.

Saime teada, et uus poiss on Helenist ikkagi kaks aastat vanem – üheteistkümnene. Ta läks sügisel viiendasse klassi. Kiikuda ei kartnud ta aga näiteks üldse. Poiss tegi nagu muuseas hoogu ja rääkis, et on juba väikesest saati siin maal elanud. Mõtlesin, et oleksime võinud temaga juba ammu tuttavaks saada.

Kui Helen enam hoogu juurde ei tahtnud, kiikusime niisama. Ralf läks aga täitsa suure hoo ajal kiige keskele, nagu see oleks kõige lihtsam asi maailmas. Ma ise natuke kartsin posti küljest lahti lasta ja lootsin, et Ralf ei saa sellest aru. Õnneks ta ei pööranudki mulle sel hetkel mingit tähelepanu. Selle asemel selgitas ta sõbralikult, kus siin ujuda saab, ja arvas, et võiksime millalgi kõik koos ujuma minna. Ühte ujumiskohta me teadsime küll ise ka. Käisime koos vanaisaga seal juba eelmisel aastal.

„Näe, lavka tuleb!“ hüüatas Helen korraga.

Me ei jõudnud isegi hoo seisma jäämist ära oodata, vaid hüppasime kohe kiigelt maha. Alguses ehmatasin ära, kui Ralf kiige vahelt maha potsatas. Siis aga nägin, kuidas ta üles tõusnud kiige vastaspoole alt osavalt läbi jooksis. See oli vägev! Kalast jäi ta küll kahjuks ilma, sest see pudenes tal hüppe ajal taskust. Märkasin, et see oli kuivatatud.

Helen ei julgenud nii suure hoo pealt hüpata nagu Ralf ja mina. Seepärast pidurdasin maas olles hoo väiksemaks ja mu õde sai ka ilusasti kiigelt maha ronida.

Jõudsime lavka juurde just õigel ajal, kui auto oli peatunud. Autojuht tuli rooli tagant välja ja tervitas kõiki heatujuliselt. Seejärel tegi ta auto tagauksed lahti. Nüüd ei olnudki ta enam autojuht, vaid hoopis

poemüüja. Külainimesed olid pinkidelt püsti tõusnud ning jutuvada jäi vaiksemaks. Oma ostukorda oodates püüti veel pooleli jäänud pajatused kokku tõmmata.

Vanaema uuris, milliseid komme me soovime ja kas meekooki ka võtame. Valisime välja oma lemmikkommid ja muidugi tahtsime meekooki. Kes ei tahaks? Vanaema ostis veel leiba, vorsti, piima ja muud sellist. Kui ostud tehtud, tulime poest – või õigemini autost – välja ja jäime veel natukeseks mõisaaeda. Külainimestel oli ikkagi veel veidi juttu rääkimata jäänud. Õnneks jäid ka Ralf ja tema ema veidi kauemaks.

„Mida teie ostsite?“ pärisin Ralfilt.

„Ema ostis kohupiima ja jahu ja midagi veel. Ta tahab kooki teha,“ rääkis Ralf ja lisas, et tema ostis endale ühe šokolaadi.

„Kas su ema siis ei osta sulle magusat?“ imestasin.

„Mõnikord ostab, aga mõnikord ostan ma ise oma raha eest.“

„Nojah, tegelikult kodus, linnas ostan ma ka ise oma taskuraha eest asju ja käin näiteks sõpradega kinos.“

„Aga siin ostavad tihti vanaema ja vanaisa ja me ei peagi oma taskuraha kulutama,“ rõõmustas Helen vahele.

„Ma seda šokolaadi ei ostnudki täna taskuraha eest,“ täpsustas Ralf Helenile vastuseks.

„Mille eest siis? Kas sa leidsid raha maast?“ uurisin mina.

„Ma ostsin investeerimistulu eest,“ põrutas Ralf.

Investeerimistulu! Mis elukas see veel on? Ise minust tükkmaad lühem, aga nii pikk sõna! „Vaevalt ta isegi teab, mida see tähendab,“ arutlesin endamisi veidi üleolevalt. Samas, kui päris aus olla, siis mina ka ei teadnud! Miskipärast häbenesin aga rumalana välja paista ja lihtsalt noogutasin. Mõtlesin vaid, et see kuivatatud kalaga Ralf on üks väga huvitav poiss.